

Fulltextově-hypertextová knihovna právních a oborových předpisů, která přístupnou formou nabízí všechny potřebné právní informace.

... pomocník a spolehlivý rádce

Recenzí produktu Konzultant se dostáváme do sféry modulárních systémů určených klientům se speciálním zaměřením. Dřívější název "Daňový poradce" byl nahrazen výrazem obecnějším, ale daňoví a účetní poradci patří vedle pracovníků finančních úřadů, auditorů a nejrůznějších podnikatelů mezi jeho nejčastější uživatele.

V současné době existují pro Konzultant dvě verze originálního prohlížečícího programu – pro MS-DOS a 16bitová verze pro Windows. Jedná se o vlastní produkt zaměřený na vícevrstvý hypertext se zpětným hledáním, umožňující fulltextové hledání výrazů pomocí slovníku generovaného z obsahu báze.

Instalace je velmi jednoduchá. Při vložení CD do mechaniky počítače jsou nabídnuty tři varianty – od pouhé registrace iniciačního kódu "Klíče CD" (nezabere žádné místo) přes minimální instalaci programové části a nejčastěji používaných souborů (cca 2 MB) až po plnou instalaci, která podle výběru datových modulů může zabrat až 75 MB.

Pro všechny klienty se používá stejné médium vždy s kompletní sestavou celé databáze; instalována, a tedy pro uživatele přístupná je zakoupená podmnožina daná iniciačním kódem. Aktualizace je prováděna po zkušenostech s daňovou legislativou k 1. 1., 1. 3., 1. 7. a 1. 11. příslušného roku zasláním nového CD nebo diferenčními disketami. Některé parametry systému si může uživatel nastavit sám – např. barvy odkazů, vybraného textu, nalezených výrazů, zobrazování statistiky, velikost písma, zobrazení výsledků hypertextového vyhledávání a podobně.

Kontextová nápověda k nabídkám a jednotlivým oknům je doplněna přehlednou nápovědou, která je obsahově shodná s tištěnou uživatelskou příručkou a aktualizovaná při každé změně v programu. K dispozici jsou i informace o změnách obsahu a novelách od poslední aktualizace (též v přehledné tištěné podobě k založení do šanonu). Termín poslední aktualizace dat je součástí informace o aplikaci.

Při otevření systému se objeví základní srozumitelná sada tlačítek, která umožňují vyhledat předpis podle čísla, otevřít nabídku stromu předpisů, najít záložku v seznamu, hledat v textech, posouvat se po nalezených výrazech nebo po paragrafech předpisů vpřed i vzad, zapojit označování textu k následnému výstupu, vytisknout text, zavírat jednotlivá okna a získat informace o aplikaci. Hlavní menu i roletová menu obsahují standardní pojmy i klávesové zkratky.

Na obrázku je možné vidět jednotlivé moduly, které se člení na kapitoly a podkapitoly. Komerčně jsou moduly spojeny do kompletů, které obsahují vedle obecných předpisů a vzorů další vybrané právní dokumenty (Stavby a reality, Pracovní právo, Podnikatel, Banka a burza, Zdravotnictví, Daně, Účto).

Velmi praktické je spojení Konzultantu s dalším produktem TaxEdit pro zpracování a správu daňových přiznání. V případě takového spojení jsou funkční také hypertextové vazby k právním předpisům.

Rozsah dat

Vymezení okruhu uživatelů je důležité pro rozhodování o zařazení více než 2500 dokumentů do databáze. Modul obecného práva obsahuje základní právní předpisy od ústavních přes občanskoprávní, obchodněprávní, živnostenské, procesněprávní, trestní, správní, celní, devizové apod. Další moduly jsou pak úžeji specializovány a doplňovány podle zkušeností daňových odborníků o dokumenty potřebné k výkonu jejich profese. Tak jsou zpracovávány vedle Sbírky zákonů zdroje jako Finanční zpravodaj, Cenový věstník, Věstník ČNB, Věstník Ministerstva zdravotnictví, Zpravodaj Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, Účetnictví, Hygienické předpisy či dokumenty Burzy cenných papírů. Všechny dokumenty jsou zde v plném textu a jsou průběžně aktualizovány a rekonstruovány.

Dalším zajímavým a v systémech ojedinělým modulem je Seznam firem v konkurzu a likvidaci. Nechybí ani Účetní souvztažnosti. Co však činí produkt Konzultant pro praxi zvláště přitažlivým, jsou **vzory smluv a podání** rozdělené podle oblastí – obchod, občan, daně a pracovní právo, dále různá stanoviska Ministerstva financí či odpovědi odborníků na dotazy k daňové a účetní problematice. Cenná je Metodika kontrolní činnosti finančních úřadů. Velkým přínosem pro praxi je judikatura (včetně nálezů Ústavního soudu) týkající se majetkových záležitostí a zvláště pak judikatura daňová. Vzhledem k neexistenci pravidelné publikace z poslední jmenované oblasti je sběr judikátů z dostupných zdrojů a zpracování do tohoto systému velmi užitečným počinem.

Podmínky pro vyhledávání

System Konzultant nepředpokládá vytváření složitých dotazů a kombinování různých kritérií. V zásadě je možná trojí cesta k právnímu předpisu. Otevřením přehledu předpisů se pracovní plocha rozdělí na dvě části. Jednotlivým kapitolám a podkapitolám v části levé odpovídá seznam dokumentů zařazených v části pravé. Aktualizované nebo nové dokumenty jsou zvýrazněny stejnou barvou jako hypertextové vazby.

Poklepáním na vybraný dokument se zobrazí jeho základní charakteristiky a můžeme pokračovat v jeho prohlížení. Jinou možností je jednoduchý zápis čísla předpisu v podobě 586/92 nebo 586-92 do příslušného dialogového okna. Třetí možností je prohledávání přehledu předpisů – jednoduchá funkce hledání řetězce nás dovede k číslu dokumentu nebo k pojmu v názvech dokumentů v otevřené kapitole či celé bázi.

Poslední a nezanedbatelnou možností je samozřejmě **fulltextové** vyhledávání. Autoři sází spíše na rozsah nalezených výrazů než na přesnost. Občas jsou vygenerované kmeny příliš úzké a zápis "rok" nám ukáže i úrok či prokuraturu. Zápis slovního spojení může vést také k širokému záběru nalezených dokumentů. Hlavní jednotkou, která musí splňovat podmínky přítomnosti všech zadaných pojmů, je paragraf, ale ne všechny dokumenty jsou takto členěny. Při zápisu slovního spojení je implicitně nastavena konjunkce, operátor A je tedy zbytečný. Můžeme však použít operátor NEBO. Manuál hovoří i o ohýbání slov, ale není tomu tak vždy. Hledáme-li "rok", svítí i "roce", hledáme-li ale "smlouva", tvar "smluv" se neobjeví.

Z celé filozofie systému však vyplývá, že jeho síla je v jiném nástroji, a to v **hypertextu**. Dotazy si systém pamatuje a lze se k nim znovu vrátit. O výsledku hledání informuje volitelná statistika, z níž můžeme vyčíst, kolikrát se jednotlivé výrazy vyskytují v celé bázi a kolikrát v jednotlivých modulech. Dalším zpestřením je možnost posunu po časové ose a vyhledávání dokumentů, které byly k určitému datu účinné.

Práce s dokumenty

První informací, které se nám o dokumentu dostane, je zvláštní okno s názvem "Právní předpis". V něm se dočteme základní údaje – číslo, druh, autora, datum schválení, publikační platformu a její částku (sešit), stránku, účinnost. Máme možnost zvolit datum, ke kterému chceme zobrazit text plného znění. Další nabídkou je pak možnost načtení obsahu dokumentu nebo rejstříku věcných pojmů přiřazených k jednotlivým paragrafům nebo částem dokumentu. Z obsahu i rejstříku se lze dostat k jednotlivým paragrafům. Další možností je načtení seznamu novel předpisu a tomu odpovídajících textů předpisu. Velmi dobře se pracuje přímo s novelami paragrafů. K číslu paragrafu indikovanému v horní části okna se otevře – pokud existuje – nabídka novel a ty pak můžeme umístit do různých oken, s okny pracovat, jak je ve Windows běžné, a porovnávat několik textů vedle sebe. Zpětným hypertextem je nazývána funkce "Související..." – myšleno dokumenty nebo paragrafy. Najdou se ty, kde je číslo dokumentu, nebo přímo jeho paragrafu citováno a odkud je nastavena hypertextová vazba do tohoto námi právě studovaného dokumentu.

Hledání v textu předpisu nebo dokumentu je možné ve dvou variantách. Buď zapojíme fulltextové vyhledávání a pak je generován kmen, nebo zapojíme řetězec znaků a budou vyhledány přesně ty znaky, které jsme zadali. Rychlý pohyb v textu je zajištěn funkcí "Přejít na", kde lze zadat číslo paragrafu, přílohy nebo hvězdičku pro přechod k poznámkám pod čarou.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat nástroji, který činí systém Konzultant uživatelsky velmi atraktivním. Jsou to hypertextové vazby. Jsou jimi ošetřeny všechny odkazy na paragrafy uvnitř předpisu, na poznámky pod čarou, které jsou vždy umístěny na konci předpisu, a samozřejmě na všechny předpisy citované v textu nebo poznámkách každého předpisu, pokud jsou v bázi dat obsaženy.

Hypertextové odkazy jsou svázány (pokud to zákonodárce neztíží nějakou komplikovanou variantou účinnosti) ve stejné časové rovině. Velmi oceňuji hypertext u vzorů smluv a podání. Zde i laik může pomocí odkazů v textu dokumentu absolvovat vlastně malý kurz práva. Je mu totiž pomocí odkazů vysvětlen každý důležitý krok či formulace v dokumentu a on si pohledem na text právního předpisu může ověřit, zda je vzor zpracován správně, případně co je potřeba dále učinit, doplnit nebo změnit podle jeho potřeb.

Uživatelský komfort představují i záložky a další uživatelské dokumenty. Záložku je možno definovat na kterémkoliv místě báze a seznam záložek se otevírá pomocí tlačítka s otevřenou knihou. Záložky je možno různě nazvat, komentovat a provázat vždy k aktuálnímu textu dokumentu. Mezi uživatelské dokumenty patří poznámky, důvodové zprávy a komentáře. Jejich texty lze vkládat z jiných zdrojů, upravovat a vázat k jednotlivým paragrafům nebo celým dokumentům. Existence poznámky je indikována na levé straně stavové řádky.

Závěr

Obvyklé příklady pro porovnání informačních systémů u produktu Konzultant narážejí na výběrovost databáze a určení systému. Proto se nelze divit, že neobsahuje žádný z vysokoškolských zákonů. Nemá také smysl zkoušet ohýbání slov a homonyma na výrazu “dobytek se žene”.

U trestního zákona je pochopitelné, že nenajde judikaturu ani k vraždě § 219, ani k týrání zvířat § 203. Pomocí tlačítka “Související paragrafy” byly nalezeny dokumenty, ve kterých je trestní zákon citován, ale občas bylo potřeba se k té citaci prokousat textem nebo seznamem poznámek. V případě zadání slova “počítač” se vygeneroval kmen “počít” a 295 výskytů pak samozřejmě obsahovalo různé varianty slova “počítat”. V případě “software” se jedná o zcela nezaměnitelný kmen, a tak bylo nalezeno 108 výskytů.

I přes drobné nedostatky, ostatně vlastní všem systémům, lze považovat Konzultant za produkt, který uživatelům přináší velmi přívětivé prostředí a spoustu originálních informací.

JUDr. Danuše Spáčilová